

Այս քերականութիւնը հրատարակելու
Ստորագրութեան արժէքն է իմանալ.
Աստի իտան լարի ցարի :

Տպարանի գինն է խաչիկի շէշ 120 .
Դոկտորի Բաժանորդ եղողն է
ընդ փոստայի ծախքը լծարեւոյնն է :

ՀԱՆԴԻՍ ՈՒԹՕՐԵԱՅ

30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Բ. ՏԱՐԻ 1861

ԹԻԻ 10

ԺԱՄԱՆԱԿԻՍ ՍԱԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ինչպէս որ տղոց և անհատներու դաս-
տիարակութիւնն կայ, առանկ ալ ազգերու
դաստիարակութիւնն մը կայ: Ազգերու
դաստիարակութիւնն ըսելով սա կ'իմանանք
որ անոնք բնական՝ մտաւոր և բարոյական
ճշմարիտ սկզբունքներու ժանօթութեամբ
կազմուած ընկերութիւններ ըլլան:
Մարդկային ազգին անցեալ և ներկայ
պատմութենէն կրնանք հետեցնել թէ
Նախախնամութիւնը կ'ուզէ որ մարդիկ,
թէ իբրեւ անհատներ և թէ իբրեւ ազգեր,
երկրիս վրայ իսկ կատարելութեան մը
հասնին: Մարդկային ազգին ընդհանրա-
պէս խօսելով, յառաջագիմութիւնն ուրիշ
բանի մէջ այնպէս յայտնի չի տեսնուիր, ինչ-
պէս ան սկզբունքներուն մէջ որոնք մարդ-
կային ընկերութեան իրօք ընկերութիւն
ըլլալուն պատճառ են, և անիկա ազնիւ
ու երջանիկ կ'ընեն:

Արդի ընկերութեան առջի ընկերու-
թիւններէն ունեցած մեծ տարբերու-
թիւնը քանի մը բարձր ու ճշմարիտ ըս-
կըզբունքներու մէջ կը կայանայ, որոնք
հալածական ըրած են կամ ընելու վրայ
են քանի մը սխալ սկզբունքներ: Որոնք
նախնի ընկերութեանց մէջ տիրող սկզբ-
բունքներ եղած էին, ու ընկերութեան
իրօք մարդկային ընկերութիւն ըլլալուն
արդեւք էին:

Ամեն ճշմարտութիւն բնական է. և
կրնանք ըսել թէ բնական ճշմարտութիւն

մը Արարչին կամ Աստուծոյ ճշմարտու-
թիւնն է, քանզի Անոր օրէնքն է: Բան մը
մինչև որ իր բնական ճշմարտութեանը
իր արարչական օրէնքներուն համաձայն
չըլլայ, սխալ՝ անօգուտ և վնասակար է,
ինչու որ իր արդիւնքը չունենար, այլ հա-
կառակ արդիւնք կ'ունենայ: Օրինակի
համար մարդուս բնական կեանքն առողջ
չի կրնար ըլլալ, քանի որ մարդս առող-
ջութեան բնական կամ արարչական օ-
րէնքներուն համաձայն չապրիր: Չափա-
զանց աշխատութիւնն ու չափազանց հան-
գիստը, անդեան չափազանց նուազու-
թիւնն ու չափազանց շուայթութիւնը, ո-
գելից ըմպելիքներու յաճախ և շատ գոր-
ծածութիւնն ու իր կիրքերուն մէջ ան-
զուսպ ըլլալը և ուրիշ ասոնց նման ան-
կարգութիւններ՝ մարդուս մարմնոյն կեն-
դանական գործողութիւններուն կանոնա-
ւոր ընթացքը կ'այլայլեն ու անոր գոր-
ծարանաւոր կազմութիւնը կը խանգարեն:
Ինչպէս կարելի է որ մէկն աս անկարգու-
թեանց մատնուած ըլլալով՝ առողջութիւն
ունենայ: Արարչին ամեն բան հաստա-
տուն և անփոփոխելի օրէնքներով պաշա-
րած է: Առանց ան օրէնքներուն պահ-
պանութեանը բան մը իր բնական վիճա-
կին մէջ չի կրնար ըլլալ: Այսպէս ամեն
բան իր յատուկ օրէնքներն ունի. կան
անտեսական օրէնքներ՝ տնտեսութեան հա-
մար, քաղաքականութեան օրէնքներ՝
ճշմարիտ քաղաքականութեան համար,
ընկերականութեան օրէնքներ՝ ճշմարիտ
ընկերութեան համար: Ի զուր կ'աշխա-

տին մարդիկ հարստութիւն, ծաղկեալ և զօրաւոր տէրութիւն, բարեկեանք ընկերութիւն ունենալ, քանի որ իրենց բռնած ընթացքը կամ ճամբան ան վիճակները յառաջ բերող օրէնքներուն համաձայն չեն։ Ամեն բանի մէջ առողջ ու յառաջադէմ ըլլալ կը փափաքինք, բայց դժուար է դիտնալ թէ մեր բռնած ընթացքը կը տանի հոն ուր հասնիլ կը փափաքինք։ Որչափ ճշմարիտ է թէ մեզի ծանօթ արարածներուն մէջ կատարելութեան բնութեան մարդս միայն է, նոյնչափ ճշմարիտ է թէ մարդս միեակ է որ իր աս կատարելութեանը համար բնածանօթութիւն մը իր հետն աշխարհք չի բերեր։ Բնական ազդմունքը որ ուրիշ ամեն կենդանիներու համար է, միեակ մարդու համար չէ։ Մարդուս աղէկ կամ գէշ ճակատագիրն է որ ամեն բան փորձառութեամբ սորվի։ Ուստի և բնական էր որ քանի մը հազար տարիներ մարդուս վրայէն անցնէին, մինչև որ անկա ընկերականութեան քանի մը գլխաւոր սկզբունքները ծանցնար։ Խիստ շատ կը պատահինք պատմութեան մէջ անանկ ընկերութիւններու կամ ազգերու, որոնք դարերով ծառայելին անանկ սկզբունքներու որոնք անոնց երջանկութեանը բաղիններն էին։ Հազարաւոր սերունդներ ան սկզբունքներուն զոհ եղած են։

Իսկնք թէ արդի ընկերութեան յառաջագիտութիւնը քանի մը բարձր սկզբունքներու վրայ կը կայանայ, որոնք քանի մը սխալ սկզբունքներ հաշտական բրած են կամ ընելու վրայ են։ Յայտնի է թէ մեր դարուն մէջ և մեր օրերն՝ ազգերու խմբում մը կայ, որն որ ընկերութեանց վիճակը փոխելու նշաններ կու տայ։ Եւրոպիոյ, մասնաւոր հարաւային և արեւմտեան Եւրոպիոյ մէջ եղած շարժումները կը ցուցնեն թէ աս երկիրներուն և անոնց դրացի մասերուն աշխարհացոյցը փոփոխութիւններ պիտի կրէ։ Եթէ հին և միջին պատմութեան միտ զննելու ըլլանք, կը տեսնենք որ առկէ մինչև հարիւր տարի առաջ՝ պատերազմներն աշխարհակալութեան համար էին։ Հարիւր տարի է ի վեր պատերազմները սկզբունքի համար կ'ըլ-

լան։ Արդի ընկերութեան բարձր սկզբունքները՝ հետեւեալ ընկերական և քաղաքական բարեկարգութեանց մէջ կը կայանան, և եղած ուսակէ ետքն ալ ըլլալու պատերազմները կամ յեղափոխութիւններն՝ ան բարեկարգութիւններուն համար պիտի ըլլան։ Աս բարեկարգութիւնները կամ սկզբունքներն են

Նախ՝ հաւասարութեան սկզբունքը, որնոր ազնուապետութեան պահանջումներուն կը հակառակի։ Ազնուապետութիւնը հին դարերէ ի վեր արդիւնք ծրնրդեան կամ ցեղի ազնուականութեանը զոհ բրած, ամեն պաշտօն՝ իշխանութիւն անուանով իրեն ժառանգական ստացուած բրած, պատուոյ և իշխանութեան մենավաճառն եղած էր։ Հաւասարութեան սկզբունքն ընկերութեան մէջ արդարութիւնը կը հաստատէ, նախ՝ ծննդեան կամ ազնուականութեան տարբերութիւնը վերջնելով, և պաշտօններու հասնելու ճամբան բոլոր արդիւնք ունեցողներուն բաւարով որոնց միայն կը վայէ։ Եւ երկրորդ՝ ազնուականը օրէնքին առջին իր բարձրամիտ և հարստահարող պահանջումներէն մերկ կայնեցնելով, որպէս զի չըլլայ թէ ան պահանջումներուն ծանրութեամբն արդարութեան կշիռն, ի վնաս աղքատին, հարուստին կողմը հակէ։ Հաւասարութեան սկզբունքին տակ՝ աւելի բարերար քաղաքացի մը ըլլալու յարմար ըլլալով քան թէ հպարտ տիրող մը, ազնուապետը կ'ըլլայ ճշմարիտ ազնուական։

Երկրորդ՝ Սահմանադրական սկզբունքը, որն որ բացարձակ իշխանութեան պահանջումներուն հակառակ է։ Իշխանութիւնը կարծելով թէ անմիջապէս Աստուծմէ ունի իր հաստատութիւնը՝ ազգերն իրեն ստացուած բրած էր։ Թագաւորները դեռ հարիւր տարի առաջ ժողովուրդները փոխանակութեան նիւթ բրած՝ անոնք մերթ կը գնէին, մերթ կը վաճառէին, մերթ կը ժառանգէին, մերթ կուտակով իրարու կը թողուին, մերթ կը պարգևէին, և որ աւելի զարմանալին է՝ գէշքով կը տիրապետէին։ Սահմանադրական սկզբունքը ցուցնելով թէ ազգ մը ստացուած չէ, և ոչ վաճառականութեան և յափշտակու-

մասին հազորդ ալ ըլլալով՝ մեծամեծ ճրգ-
նութիւններով աւելի կատարեալ ընկե-
րական դրութեան մը կը դիմէ : Տարա-
կոյս չկայ թէ յիշեալ սկզբունքն՝ ուրիշ
նոյնչափ և թերեւս աւելի կարեւոր սկզբ-
բունքներու դուռ պիտի բանայ : Մեր ազ-
գը որ կանոնաւոր ազգային դաստիարա-
կութեան մը ճամբան մտնելու կը փափա-
քի , ժամանակիս սկզբբունքներէն ինչ օ-
գուտ պիտի քաղէ : Ազգերու նիւթական ,
մտաւոր և բարոյական ցորութիւնն , անոնց
յառաջագիմութիւնը , մարդկային սեռին
մէջ անոնց ամեն մէկուն բանելու դիրքը ,
անոնց գերազանցութիւնն ու նուաստու-
թիւնն՝ ան սկզբբունքներուն մօտենալէն
կամ անոնցմէ հեռանալէն կախում ունին :
Բարոյական աշխարհքն իր շրջանին վրայ
աս կէտին հասած է . մի թէ կարելի է որ
անիկա անկէ ետ դառնայ : Ուրեմն ասանկ
սկզբբունքներու դէմ առ դէմ՝ ինչպէս կը
վայլէ որ ըլլայ մեր ազգային կացութիւ-
նը , մեր դաստիարակութիւնն ու մեր մշա-
կութիւնը , որոնք հարկաւ մեզի , մեր ազ-
գային ընդունակութեանը համեմատ , նոր
բնաւորութիւն (բարագէր) պիտի տան :

Շատ նշաններ կը ցուցնեն թէ ազգը ժա-
մանակին բերմամբն անկիրթ կամ խիստ
անկատար դաստիարակուած սերունդի մը՝
պարագաներուն ներքեւն չափ կանոնա-
ւոր կերպով դաստիարակուած սերունդ մը
յաջորդել տալու սկզբնաւորութեանը մէջ
է : Ասանկ սկզբնաւորութիւն մը եթէ ժա-
մանակին սկզբբունքներուն համեմատ չըլ-
լայ , ինչ արդիւնք պիտի ունենայ :

Ազգերն ինչ վիճակի մէջ որ ըլլան , ա-
նոնց դէպ ի յառաջագիմութիւն ունենա-
լու ուղղութիւնը որոշողն անոնց կառա-
վարութեանը կերպն է :

Դ. ԱՆՏԻԲԵՐԵԿՈՒԹԻՒՆ

Դիտողութեան արժանի են ան պատ-
ճառները որոնց համար կ'ըսուի թէ Ազ-
գերը ծերութեան կը հասցընեն : Զեղ-
խութիւնն ան պատճառներէն մէկն է ,
և անոր ազդեցութիւնը , եթէ քանի մը

պորտ շարունակուի , ոչ միայն ընտան-
եաց կամ գերդաստաններու , այլև ամ-
բողջ ազգերու մարմինն ու միտքը միան-
գամայն կը տկարացընէ :

Մարդու գործարանաւոր* կազմու-
թեանն այլասերութիւնը** ընդհանրապէս
ըստ բաւականին ճանչցուած չէ . ըսել
կ'ուղենք թէ մարդիկ տակաւին համոզ-
ուած չեն որ մարդու բոլոր կազմութիւ-
նը կրնայ վատթարանալ : Արդի քաղա-
քական տնտեսագէտները*** կը խոստովա-
նին թէ մարդու կազմութիւնը կրնայ այ-
լայսերիլ , և թէ ասիկա մեծ ուշադրութեան
արժանի է : Մենք կ'ըսենք թէ մարդու
գործարանաւոր կազմութեանն այլասերիլը
մարդկային ազգին վիճակին վրայ տնտե-
սագէտներուն խոստովանածէն աւելի մեծ
ներգործութիւն ունի . ուստի և աս կէտը
չատ մեծ կարեւորութիւն ունի : Աս կէտը
բանի տեղ չդնեն ու անոր առջին առ-
նելու զանցառութիւնն է որ ամենէն ազ-
գու կերպով ընտանիքներու և ազգերու
անձեռ կամ բնաջինջ ըլլալուն պատճառ
կ'ըլլայ :

* Գործարանաւոր կ'ըսուին ան էակները որոնք գոր-
ծարան (օթխան) կոչուած մասեր ունին , որոնց միջոցով ա-
նոնց կենսական գործողութիւնները կը կատարուին : Կեն-
սական գործողութիւն կ'ըսուին գլխաւորաբար կենդան-
ւոյ մը ան գործողութիւնները որոնք կենաց պահպանու-
թեանը համար հարկաւոր են . ինչպէս արեան շրջանը ,
շնչառութիւնը , և ուրիշ ասոնց նմաններ : Տունկերը ,
կենդանիներն ու մարդս գործարանաւոր են : Գլխուք է
գիտնալ որ կենդանեաց անդամները , զոր օրինակ՝ ձեռ-
ունները , ոտները , և այլն , գործարան չեն . նոյնպէս
աչուքները , ականջները , քիթը , բերանը , գործարան
չեն , այլ զգայարաններ կամ անդրեր են որոնք զգայական
ու կենսական գործողութիւններուն կը ծառայեն . դարձ-
եալ՝ մատուցները , ակունքները , եղունգները , լեզուն ,
գործարան չեն , այլ գործիք են : Յատկապէս գործարան
կ'ըսուին մարմնոյ մը ան մասերը որոնք կենսական գործո-
ղութեան մը համար հարկաւոր են . զոր օրինակ՝ սիրտը՝
արեան շրջանին , թոքերը՝ շնչառութեան , ստամոքսը՝
մարսողութեան , ըղեղը՝ զգայութեան . ուրիշ գործա-
րաններն ալ ասոնց նման կենդանւոյն կենացը մէկ կարեւոր
գործողութեանը համար էական և հարկաւոր են : Գոր-
ծարանի մը կատարած գործողութիւնը , պաշտօն կ'ըսուի .
զոր օրինակ շնչառութիւնը թոքերուն պաշտօնն է : Գործ-
եալ պէտք է գիտնալ որ բոլոր գործարանները մէկէն ի-
րարու հետ անանկ սերտ կապակցութիւն մը ունին որ մէ-
կին գործը մէկաւորներուն գործէն կախում ունի . այնպէս որ
մէկին տկարութենէն կամ եղծումէն մէկաւորներուն տկարու-
թիւնը կամ եղծումը սովորաբար քիչ շատ կը հետևի . և
չատ անգամ մէկ գործարանին թեթեւ կերպով վնասուելէն
անգամ վաղ կամ ուշ մահ կը պատճառի . ասոր հակառակ՝
մէկին առողջ ու զօրաւոր ըլլալէն մէկաւորներուն առողջ ու

կ'ամուսնանանք'' : Պղատոն ազգականաց մէջ եղած ամուսնութեան դէմ խօսեցաւ : Նոյնը, ինչպէս նաև Սողոն և Արիստոտել, կը խօսին թէ որ տարիքի մէջ ամուսնանալ լաւագոյն է : Նախնի փրկիստութեան ամուսնանալու ժամանակը, կանանց համար, տասնեութէն մինչև քսանու չորս, երկէ մարդոց համար ալ՝ երեսունէն մինչև երեսունըվեց տարուան մէջ տեղը կը դնեն :

Կրնայ մէկն ըսել թէ աս կանոններն երբեք ընկերութեան մէջ առհասարակ գործադրելի չեն կրնար ըլլալ : Իրաց ներկայ միջակին մէջ արդարեւ այնպէս է . բայց սա ալ ճշմարտութիւն մըն է որ մեր հաճոյքները, մեր սովորութիւններն ու մեր յամառութիւնը ընութեան օրէնքները չեն կրնար փոխել . եթէ մենք բնութեան մէջ միօրինակ ու հաստատուն կերպով տեսնուած բաներուն՝ իբրև անփոփոխելի օրէնքներու՝ հպատակիլ չենք ուզեր, իրաւունք չենք ունենար դանգաժելու, երբոր անհրաժեշտ կերպով մեր անանսացողութեան արդիւնքը չարաչար կը տեսնենք : Առողջ սկզբունքներ որոնք՝ մեր սովորութիւններուն և նախապաշարութիւններուն հակառակ՝ օրէ օր փորձառութեամբ ու դիտողութեամբ կը ստուգուին, և որոնք միանգամայն բրիտանեական սկզբունքներ են, ընկերութեան մէջ բաւական գործադրուած չեն . բայց միթէ

սխալ են : Գէշէնէրսոն բառերն են . մեր լեզուին մէջ աս միտքը տալու յատկացած բառ մը տակաւին չըլլալուն համար՝ մենք այլապէս, այլապէս խօսեցանք գործածել յարմար տեսանք մինչև որ սովորութիւնն աւելի յարմարացնէր հաստատել :

***Տնտեսութիւն բառը հասարակ նշանակութեամբ տնօրէնութիւն (բգնոսի) կը նշանակէ : Տնտեսութեամբ ընդհանրապէս կ'իմացուի ժամանակի, աշխատութեան, ըստրկի, բերքի և ուրիշ որեւիցէ ստացուածքի կանոնաւոր կերպով կիրառութիւնը որով բարգաւաճութիւն կամ յաջող ու երջանիկ վիճակ մը յառաջ կու գայ : Ասկէ կը հասկցուի որ ամեն ընկերական վիճակ՝ բարգաւաճ ու երջանիկ ըլլալու համար՝ տնտեսութիւն ունենալու է, զոր օրինակ՝ ընտանիք մը, տէրութիւն մը, ազգ մը, և այլն : Տնտեսութիւնը վերջին հարկը տալուան մէջ մասնաւոր գիտութիւն եղաւ, և հիմա այլևայլ անտեսական ուսումներ կան . զոր օրինակ ընդհանրական փիլիսոփայութիւն ընտանեաց կամ տան մը տնօրէնութեանը համար՝ որ աւելի կանանց կը վերաբերի : Հոգաբարձական փիլիսոփայութիւն որ հոգերու և կարուածներու բարգաւաճութեանն ու զարգացմանը վրայ է, և մասնաւոր՝ քաղաքական փիլիսոփայութիւնը որ կը

ստոր համար ան սկզբունքներուն վրայ խօսին աւելորդ համարելու ենք . մարդկային ազգը սիրողը կը փափաքի որ անանկ սկզբունքներ տարածուին : Արդ ժառանգական իշման* կամ սերնդեան օրէնքներն ան ճշմարիտ և հաստատուն սկզբունքներուն կարգն են : Արդարեւ, եթէ ասոնք խնամով և ճշգրտութեամբ պահուին, մարդկային ազգը պիտի ազնուանայ և երջանիկ պիտի ըլլայ . և փրկիստութեան գլխաւոր նպատակն ալ աս է :

Հոս հարկաւոր է ուրիշ առարկութեան մ'ալ առջևն առնել զոր կրօնական մարդիկ կրնան ընել, որոնք չեն գիտեր թէ «Գիրք կը սպաննէ, բայց ոգին կ'ապրեցընէ'' : Անոնք որ բնական պատճառներու ազդեցութեանը վրայ գաղափար չունին, և ամեն բան կամ գէթ շատ բան գերբնական ազդեցութենէ կը սպասեն, թերևս պիտի վշտանան թէ ինչու համար գործարանայ բնական օրէնքներուն այսչափ մեծ զօրութիւն և ներգործութիւն կու տանք, և գրեթէ կ'ըսենք թէ ամեն բան բնական պատճառներէ կախում ունի : Ասոնք եթէ աղէկ խորհելու ըլլան, պիտի տեսնեն որ, ոչ միայն առողջ մտաց և փորձառութեան, այլև իր քրոշումներուն և օրէնքներուն մէջ անփոփոխ իշակի մը վերայով եղած լուսաւորեալ կրօնական դադափարներու համաձայն է իբրև Աստուծոյ օրէնք ընդունիլ ամեն բան՝ որ բնութեան մէջ իբրև բնական արդիւնք մը կը տեսնուի . բնութեան օրէնքներուն չհպատակիլ, ու տակաւին անանկ անհնազանդութեան մը արդիւնքէն գերբնական զօրութեամբ ազատ մնալ ուզելն՝ աստուածպաշտութեան առողջ գաղափարին հակառակ է : Ուրիշ ամեն բնական օրէնքներու պէս՝ գործարանաւորութեան օրէնքներն ալ, միլենոյն Ամենակարողը հաստատած է, որուն հետ հաշտ ըլլալ կը փափաքինք :

Խօսի թէ ինչպէս երկրի մը հարստութիւնը յառաջ կու գայ . և թէ անկիա ինչպէս բախուելու և սպառուելու է :

* Ժառանգական իշման կամ սերնդեան օրէնք ըստածն աս է որ գործարանաւոր մարմիններ (տունկեր, կենդանիներ, մարդիկ) իրենց կազմութեանը որպիսութիւնն իրենց սերմէն կամ ծնողներէն կ'առնեն : Յատկութիւնները կը ծնանին, և ոչ թէ կ'ըլլան :

ծուծիւնը ուղղել կամ կառավարել պէտք է : Մեր և մեր նմաններուն , մանաւանդ պատանեաց գործողութիւնները կանոնաւորելու համար՝ ինչո՞ւ կարելի եղած կերպով իմացականութեան չդիմենք . բնական պակտութիւններու դէմ՝ ինչո՞ւ համար ուղղութեան բնական միջոցներ ձեռք չառնենք : Ի՞նչպէս կրնանք յուսալ որ պատանիք իրենց ներքին զօրաւոր ակործակները կարող պիտի ըլլան զսպել , երբոր անոնց ղեղընումէն յառաջ դալու գէշ հետեանքներուն , և անոնց բռն նպատակին առաջուց տեղեակ չըլլան :

Ճառանգական իջման օրէնքներուն վերայ մեր ըսածները հոս կը վերջացնենք : Դաստիարակութեան գործին մէջ աս կէտըն ամենէն կարևորն է , և ամենէն առաջ ասոր վրայ խօսիլ հարկ էր , բանդի դաստիարակութեան համար ըլլալու բոլոր բանիբուն՝ յաջողութիւնը կամ անյաջողութիւնը՝ ժառանգութեամբ կամ իծնէ ստացուած գործարանաւոր կազմութենէն կախում ունի :

ՍՈՒՐԻ ՓՐԿՉԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՆՔԸ

Սենք ազգիս թշուառութիւններն ողբալու փափաքող չենք այլ ուր խիղճերնուս բողբոջը յերկինս կը բարձրանայ՝ չենք կրնար այնչափ անզգայ և անտարբեր ըլլալ՝ որ մեր ազգասէր արեւակիցներուն գթոյն բողբոջէ անգամ կասինք : Սուրբ Փրկչի վանքը յետին կարօտութեան եղծադրելի կէտերն անցաւ , և եթէ մխիթարուելու դոյզն առիթ մը կայ՝ սա օրերը քանի մը բարերար անձանց կողմանէ մասնաւոր եղած հոգն ու խնամքն է , որ շատոնցունէ մարած կրակի մը մոխրոյն տակէն ցոլացող կայծերու պէս , հոն պատարւող եղկելիներուն այտիցը վրայ մխիթարութեան նշոյլներ կը փայլեցնէ սա օրերն է որ հոն եղած գթութեան , արժանի ազգակիցներնիս կ'իմանան թէ դեռ

Հայ ազգ մը կայ՝ զիրենք խնամող . . .

Ե՛՛՛՛՛ Տէր Աստուած երեք կամ տասը օրուան պարէն մը 420 հոգիէ բաղկացեալ եղկելեաց ի՞նչ դարման կրնայ հայթայթել . . . հոս սա խորհրդածութիւնը կարելի է որ ընեն թէ , ի՞նչ օգուտ ունի ազգին այս 420 հոգին՝ մանաւանդ ազգին ասանկ ձախորդ վիճակի մէջ գտնուած ատենը . . . Գորովասիրտ Հայեր , բարեպաշտ Հայեր , այս 420 եղկելիները թշուառ հայրենիքներնուս տխուր մնացորդը կը ներկայացնեն . եթէ հարկւրին 5 անարժաններ ալ այս խումբին մէջ կը պարունակուին՝ առ ալ Հայոց վեհանձնութեան զոհը սեպելով՝ կը թախանձենք ազգասէր յարգիներէն որ ժամ առաջ դարման մը կամ անօրինում մը ընելու չը դանդաղին այս որբոց և աղքատաց ապաստանարանին վրայօք . ուրեմն կը բողբոքենք Հայ սրտերու իրենց գթութեան աղբիւրներն բանալ այս կարօտելոց որոնց լալեաց ձայնը թերեւս յերկինս բարձրացաւ : Արդի բարերարաց ըրած շնորհքներն յականէ յանուանէ յաջորդ թերթովս , պիտի հրատարակենք :

Եւրոնակէլի :

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Հայ մանկաւորն համար գիշերօթիկ դպրոց :

Թէ գիշերօթիկ դպրոցներ տղոց դաստիարակութեանը որչափ հարկաւոր են , ամենուն յայտնի է : Տաճկաստանի մէջ Արմաշու գիշերօթիկ դպրոցէն զատ՝ Հայ տղոց համար առ այժմ ասանկ վարժարան մը չկայ : Աս մօտերս շատ ջանքեր կան որ նոր վարժարաններ բացուին : Մասին արդէն ծանուցում մ'ըրաւ : Ուրիշ քանի մը ազգասէրներնոյն դիտաւորութիւնն ունին . ուստի կ'իմացնեն որ 30 տղոց համար ընկերութեամբ վարժարան մը բանալու որոշումն ըրած են , եթէ վերոյիշեալ 30 թիւը կանխաւ գտնեն : Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն ուզողը , շուկա Չուխար խանը թիւ 2 սենեակէն կրնայ պէտք եղածը իմանալ :

5

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏՊԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԷՆ
Ա. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ